

Notat

5. oktober 2023

Sagsbeh.: MHV

Budget 2024: Valget mellem statsgaranti eller selvbudgettering – hvor er risikoen?

Som en del af vedtagelsen af budget 2024-27 skal Byrådet vælge mellem at anvende det statsgaranterede eller det selvbudgetterede udskrivningsgrundlag. Ishøj Kommune har i en længere årrække valgt det statsgaranterede udskrivningsgrundlag. Det har sikret, at man kender sine skatteindtægter i budgetåret, og som i normale år ikke bliver reguleret nævneværdigt efterfølgende.

Spørgsmålet om valg af statsgaranteret eller selvbudgetteret udskrivningsgrundlag er alene et spørgsmål om finansiering af kommunens aktiviteter. Valget påvirker således hverken service- eller anlægsramme.

Udskrivningsgrundlaget er øget

Pga. af en markant ændring af udskrivningsgrundlaget for 2024 er grundlaget for valget til det kommende budget ændret i forhold til de tidligere år.

Som en del af den løbende prognose udarbejder Økonomiministeriet i marts, maj og august skøn over skattegrundlaget for det kommende budgetår. I den seneste Økonomiske Redegørelse fra august er skønnet for udskrivningsgrundlaget øget med ca. 19 mia. kr. ift. statsgarantien for 2024, som var baseret på skønnet fra maj. Det betyder, at såfremt dette nye og højere skøn er korrekt, vil mange kommuner have fordel af at vælge selvbudgettering.

Det skal samtidig bemærkes, at dette er en prognose, som er behæftet med stor usikkerhed. Skattegrundlaget afhænger af væksten i dansk økonomi, som især er afhængig af væksten i beskæftigelsen, byggeriet, privatforbruget og virksomhedernes investeringer. Dvs. faktorer der er direkte påvirkelige af både danske og internationale forhold, som fx energipriserne, krigen i Ukraine, renteutviklingen, naturkatastrofer, osv.

Hvad betyder det højere udskrivningsgrundlag for Ishøj?

Løftet i udskrivningsgrundlaget på 19 mia. kr. på landsplan kan beregnes til, at Ishøj Kommune som udgangspunkt kan øge sine skatteindtægter med 16 mio. kr., når der tages højde for både skatter, tilskud og udligning.

Bloktilskudseffekten – positiv efterregulering betales af alle kommuner

Som en del af økonomiaftalerne indgår, at kommunernes samlede udgifter skal være i balance med kommunernes samlede indtægter. Hvis skatterne i tidligere år er større eller mindre end forudsat, sker der en efterregulering via det såkaldte balancetilskud. Dvs. at såfremt der sker en positiv efterregulering af kommunernes skatteindtægter vil der efterfølgende ske en tilsvarende negativ efterregulering af alle kommuners balancetilskud under ét. Denne regulering vil for budgetår 2024 ske i 2027.

I forhold til valget mellem selvbudgettering eller statsgaranti betyder det, at hvis det faktiske udskrivningsgrundlag bliver højere end det statsgaranterede udskrivningsgrundlag vil de kommuner, der har valgt selvbudgettering få en gevinst. Denne gevinst vil blive modregnet i balancetilskuddet, og derigennem vil alle kommuner få reduceret deres indtægter via en reduktion af bloktilskuddet.

Hvad betyder bloktilskudseffekten for Ishøj?

	Ingen kommuner selvbudgetterer	80 kommuner (80 pct. af befolkningen)	Alle kommuner
Bloktilskudseffekten	0 kr.	-14 mio. kr.	-17,7 mio. kr.

Man kan sige det på den måde at:

Forventningen til størrelsen af udskrivningsgrundlaget har markant betydning for valget.

Det endelige resultat af valget mellem selvbudgettering eller ej påvirkes af de øvrige kommuners valg.

Såfremt alle kommuner vælger at selvbudgettere, vil en eventuel gevinst eller tab blive modregnet i bloktilskuddet 3 år senere.

For at illustrere dilemmaet kan man opstille 4 scenarier ved valg af hhv. statsgaranti eller selvbudgettering:

Tabel 1: Effekt for Ishøj Kommune ved valg af hhv. selvbudgettering eller statsgaranti under forudsætning af at Regeringens økonomiske skøn holder

Effekt for Ishøj Kommune		Alle kommuner	
		Vælger at selvbudgettere	Vælger ikke at selvbudgettere
Ishøj Kommune	Vælger at selvbudgettere	- 1,6 mio. kr.	+ 16 mio. kr.
	Vælger ikke at selvbudgettere	-17,6 mio. kr.	0,- kr.

Kilde: Beregninger fra Dataprocess pba. Regeringens økonomiske fremskrivning

Tabel 1 viser, at såfremt Ishøj vælger at selvbudgettere, og alle andre kommuner selvbudgetterer er tabet 1,6 mio. kr. Hvis alle andre kommuner derimod ikke selvbudgetterer (vælger statsgaranti) er Ishøjs gevinst 16 mio. kr.

Da KL lige nu forventer, at ca. 80 pct. af kommunerne selvbudgetterer, kan gevinsten forventes at blive 2-3 mio. kr.

Den anden mulighed er, at Ishøj ikke selvbudgetterer (dvs. vælger statsgaranti). Hvis alle de andre kommuner selvbudgetterer, står Ishøj til at tabe 17,6 mio. kr., mens hvis alle kommuner ikke selvbudgetterer (dvs. vælger statsgaranti), så er der hverken tab eller gevinst.

Da der lige nu forventes, at ca. 80 pct. af kommunerne selvbudgetterer, kan tabet i dette tilfælde forventes at blive 14-15 mio. kr.

Ud fra ovenstående to valgmuligheder kan man derfor konkludere, at valget af statsgaranti giver en større risiko for tab, end hvis Ishøj vælger selvbudgettering. Dette er umiddelbart kontra intuitivt, da vi normalt forbinder en statsgaranti med en lav eller ingen risiko. Men med valget af statsgaranti placerer kommunen sig i en situation, hvor de mange (de 80 pct.) vil få gevinsten, mens de få (de resterende 20 pct.) skal være med til efterfølgende at indbetale til "gevinstpuljen", i form af finansiering af balancetilskuddet. Så dem der står udenfor, får hverken del i gevinsten, men skal samtidig betale til puljen.

I almindelige år, vil det være sådan, at kommuner der tager lille risiko, fordi man så ved, hvad man har, de vælger statsgarantien. Mens kommuner der tror på stor lokal vækst og dermed tager en risiko, vælger selvbudgettering.

I år er dette risikobillede vendt om. Så dem der vælger statsgarantien, påtager sig den største risiko, mens dem der vælger selvbudgettering har mindst risiko.

Man skal naturligvis være opmærksom på de forudsætninger, som disse eventuelle tab eller gevinster hviler på. Den helt afgørende forudsætning er, at udskrivningsgrundlaget bliver som Regeringen forventer, dvs. løfter sig over det niveau, der ligger til grund for det statsgaranterede udskrivningsgrundlag. Prognosen kan også undervurdere udviklingen, hvorved tab og gevinster vil blive endnu større. Kommer der derimod et økonomisk tilbageslag pga. fx rentestigning, energiprisstigninger, krig eller naturkatastrofer vil de kommuner, som har valgt statsgarantien være sikret deres skatteindtægter, og de vil samtidig få del i det ekstra balancetilskud, som tilføres ved økonomiaftalen i 2027. Men hvor de kommuner, der vælger statsgaranti i normale år påtager sig den mindste risiko, vil man i budget år 2024 tage den største risiko ved valg af statsgaranti. Det skyldes, at når flertallet af kommunerne vælger selvbudgettering reduceres flertallets risiko og de resterende kommuner, der står tilbage, er afhængige af, at regeringens prognose er for optimistisk. De står dermed med en stor risiko for tab ved at få bloktilskuddet reduceret i 2027, men samtidig med en mulighed for gevinst, hvis væksten bliver markant mindre end i regeringens prognose.